

Ainevaldkond „Keel ja kirjandus“

Ainevaldkonna õppeainete arvestuslik maht

Õppeaine	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
Eesti keel	19	11	6
Kirjandus		4	6

Üldpädevused:

Üldpädevuste kujundamisel kasutatakse erinevaid koostöövorme, õppemeetodeid ja -keskkondi, sh digivahendeid ja -võtteid, veebi- ja e-õppekeskkondi, analüüsitakse ja lahendatakse elulisi probleemolukordi ja väärtuskonflikte, arvestatakse õpilaste isikupära ja andelaadi. Üldpädevuste saavutamist toetab valdkonnaüleselt õppeainete eesmärgipärane lõimimine teistesse valdkondadesse kuuluvate õppeainetega ning läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine.

Läbivad teemad:

Läbivad teemad toetavad õpilase suutlikkust oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades rakendada, väärtusnorme, -hoiakuid ja -hinnanguid kujundada ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust. Läbivad teemad kui ühiskonnas tähtsustatud aineteülesed valdkonnad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade vahelise lõimingu vahendiks, neid on oluline arvestada emakeele ja kirjanduse õppesisu ja õpitulemuste kavandamisel, kooli õppekava koostamisel ja koolikeskkonna kujundamisel. Läbivate teemade käsitlemist toetavad projekt- ja probleemõpe, uurimis- ja loovtegevused, lugemis-, kirjutamis- ja suhtlusülesanded ning mitmekülgne info- ja digikirjaoskus.

Lõiming:

Ainevaldkonnasisese lõimingu aluseks on tekstikeskne keele- ja kirjandusõpetus, kus erinevate tekstide kaudu arendatakse õpilase tekstikogemust ja kujundatakse žanri- ning kontekstitunnetust, hõlmates autentseid suulisi ja kirjalikke tekste erinevatest suhtlusolukordadest ning -tüüpidest.

Kirjandusõppes innustatakse õpilasi kirjandusteoste lugemise ja analüüsimise kaudu avastama kunsti- ja väärtuspärandit, arendades samal ajal nende keelelist tundlikkust, empaatiavõimet ning väljendusoskust, sh audiovisuaalseid väljendusviise. Keele- ja kirjandusvaldkonna ained on tihedalt seotud teiste õppeainetega, toetades keeleoskuse ja üldpädevuste arengut kogu õppeprotsessi vältel. Õpilasi juhendatakse tekstiloome, lugemise ja keeletunnetuse kaudu, tagades eesti keele ja kirjanduse põhioskuste omandamise ning toetades nende kriitilist mõtlemist ja suhtlusoskust erinevates keskkondades. Oluline on õpetajate süsteemne koostöö ning läbivate teemade ja üldpädevuste integreerimine õppesisusse, mis aitab kujundada terviklikku haridust ja eluga toimetulevat isiksust.

Hindamine

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete hindamine toetab õpilase individuaalset arengut ning õppe tulemuslikkust, kajastades nii õpitulemuste saavutatust kui ka hoiakute kujunemist, ning see hõlmab nii sõnalisi kui ka numbrilisi hinnanguid ning toimub nii õppeprotsessi vältel kui ka õppeteema lõpus, kasutades diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist.

Kokkuvõtten hinne võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnatel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal. Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane hindamisprotsessi nii oma töö hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel. Õpilasele on õppeprotsessi alguses teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid. Õpilast suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja püstitatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.

Eesti keele õppimisel I kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist,
- 2) lugemist, s.o lugemistehnikat, kirjandus- ja muude tekstide tutvustamist, analüüsi ja mõistmist,
- 3) kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja tekstiloomet.

Eesti keele õppimisel II ja III kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust,
- 2) tekstide vastuvõttu, s.o analüüsi ja mõistmist,
- 3) tekstiloomet, s.o eri tüüpi ja liiki tekstide kirjutamist,
- 4) keeleteadmisi, s.o õigekeelsuse ja keelehooldete põhimõtete rakendamist ning keelevalikute teadvustamist. Keeleõpetuses on suurem osakaal erinevate kirjalike tekstide hindamisel, sest kirjalik keel on peamine keeleoskuse näitaja. Õigekeelsust ja keeleteadlikke valikuid hinnatakse üldjuhul tekstiloomet osana tekstiliigi eripära ja kirjutamise eesmärgi kontekstis.

Tekstide hindamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest.

I kooliastmes hinnatakse jutustavaid tekste, näiteks suulisi ja kirjalikke ümberjutustusi, kirjalikku jutustust pildi, pildiseeria või muu alusteksti põhjal, jutustusi enda elust.

II kooliastmes hinnatakse jutustavaid, kirjeldavaid ja põhjendavaid tekste, sealhulgas kirjalikku jutustust alusteksti põhjal, jutustavat kirjandit, arvustust. Teabetekstidest hinnatakse kirjeldust, iseloomustust, kokkuvõtteid, kultuuriainelisi lühiuurimusi, nende põhjal loodud esitlusi ja ettekandeid ning e- kirja kirjutamist.

III kooliastmes hinnatakse ka arutlevat kirjandit, selle ülesehitust, teksti vastavust teemale, asjakohaseid näiteid, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud argumentide toel. Teabetekstidest hinnatakse kindlal eesmärgil kirjutatud ülevaateid ja kultuuriainelisi lühiaurimusi, nende põhjal loodud esitlusi ja ettekandeid ning avaliku suhtluse žanre, nagu näiteks avaldus. Peale selle hinnatakse oskust kirjutada levinumaid meediažanre.

Tekstide hindamisel seatakse hindamiskriteeriumid, mis arvestavad tekstiliigile omaseid tunnuseid ja õpilase keelelist arengut. Hindamiskriteeriumid puudutavad tekstide sisu ja ülesehitust, konteksti sobivat lausestust ja sõnastust, õigekirja ja vormistust.

Kirjanduse õpitulemusi hinnatakse eesti keele õpitulemustest eraldi alates 5. klassist.

II ja III kooliastmes hinnatakse kirjanduse õppimisel:

- 1) tervikteoste ja tekstikatkendite lugemist ja tutvustamist,
- 2) tekstide jutustamist ja esitamist,
- 3) kirjandustekstide analüüsi, tõlgendamist ja mõistmist,
- 4) omaloomingulisi töid,
- 5) kirjandusteadmisi (nt kirjandusmõistete ja kirjandusloolise konteksti tundmist).

Keele ja kirjanduse valdkonna ainete hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest, hindamise nõuded ja korraldus, sh mittenumbrilise hindamise kasutamine ja mujal õpitu arvestamine täpsustatakse kooli õppekavas.

Ainekava koostamise aluseks on riiklik ainekava: https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1080/3202/3005/18m_pohi_lisa1.pdf#

Õppeaine „Eesti keel“

I kooliaste

Kooliastme lõpuks taotletavad õpitulemused:
<ol style="list-style-type: none">1. mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;2. väärtustab eesti keelt;3. omandab eesti keele lugemistehnika;4. loeb eesmärgistatult eri allikatest ja keskkondadest;5. kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste käsikirjaliselt ja arvutil eri keskkondades;6. väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;

7. analüüsib individuaalsete võimete piires eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
8. tunneb eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust ning mõistab nende sisu;
9. kujundab lugemise kaudu esmaseid hoiakuid ja tõekspidamisi, väärtustab lugemist.

1.-3. klass

Õpitulemused	Mõisted, märksõnad	Lõimingu võimalused
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane osaleb aktiivselt ja mõtestatult õppeprotsessis. 	klassireeglid ja kokkulepped, rühmatöö	Õpitulemus on üldpädevus ja oluline arvestada jooksvalt kõikides ainetundides.
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane kuulab eesmärgistatult, väljendab oma mõtteid. 	kuulamisülesanne, kuulamine ja kuulmine, monoloog, dialoog, vestlus, (põhjendatud) arvamus, jutustamine, kommenteerimine	Kuulamisülesande alustekst võib tugineda nii üldpädevustele, läbivatele teemadele kui ka teistele õppeainetele.
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane kasutab suhtlemisel eakohast ja sobivat kõne- ja kirjakeelt, arvestab suhtlemisel partneriga. 	kõne- ja kirjakeel, sobiv suhtluskeel, põhjendatud arvamus, vestluskaaslane ehk vestluspartner	Õpilased peaks jõudma mõistmiseni, et erinevates kultuurides suheldakse erinevalt ning järgitakse erinevaid tavasid ja kombeid.
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane eristab helisid, hääli ja häälikuid. 	häälik, täht, hääli, kuulamine, kuulmine, hääliku pikkus	
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane omandab lugemistehnilise vilumuse ja teadliku lugemisoskuse. 	Lugemine, lugemispala, lugemistehnika, lugemisoskus, jutt, muinasjutt, luuletus, mõistatus, liisusalm, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend.	Lugemistehnilise vilumuse ning teadliku lugemisvilumuse tekkimiseks on olulised kõik teised ainetunnid, kus tuleb õpilasel tööjuhendeid lugeda, loetut mõista jne. Lugemistekstidena saab kasutada erinevaid tekste, mis kajastavad läbivaid teemasid.
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane sooritab kirja eelharjutusi, arvestab etteantud juhendi ja juhendamiseega. • Õpilane tunneb joonis- ja kirjatähti, kasutab õigeid tähekujusid, kirjutab loetava käekirjaga. 	joonistäht, väike ja suur kirjatäht, tähekuju	Kätt aitavad kirjutamiseks ette valmistada mitmesugused tegevused erinevate õppeainete tundides, mis arendavad üldist koordinatsiooni ja peenmotoorikat, käe, silma ja kõne koostööd, kirja rütmi ja liikumise suunda ning liigutusmälu.
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane loeb ja eristab eri liiki tekste, analüüsib teksti ülesehitust, keelekasutust ja sisu, avaldab selle kohta arvamust. 	ilukirjandus, sh loomalugu, detektiivilugu, muinasjutt, luuletus jne; teatmeteos, uudis, artikkel, reklaamtekst; kiri, ka e-kiri; kutse, õnnitlus	Lugemistekstide valik võimaldab lõimida lugemistundi nii läbivaid teemasid kui ka teisi õppeaineid.
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel. 	Tekst, küsimus, väide, vastuväide, märkmed	Lugemistekstide valik võimaldab lõimida lugemistundi nii läbivaid teemasid kui ka teisi õppeaineid.
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane jutustab kuuldust, nähtust ja loetust, vajaduse korral kasutab juhendi abi. 	Jutt, jutustamine, ümberjutustamine	
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane kirjutab mõtestatud lauseid, jutustavaid ja kirjeldavaid tekste. 	lause, jutustus, kirjeldus	

<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane kirjutab õpitud keelendite ja keelereeglite piires õigesti ning loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö korrektselt. • Õpilane vormistab lihtsama kirjaliku töö arvutis, järgib õpitud keelereegleid. 	keelend, keelereegel, kiri, kutse, teade,	Arvutis vormistamine võimaldab integreerida eesti keelt arvutiõpetusega.
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest, kasutab raamatukogude infosüsteemi. • Õpilane kujundab lugemise kaudu oma mõtte- ja tundemaailma, jagab lugemiskogemusi. 	allikas, teos, eesti lastekirjandus, maailma lastekirjandus, raamatukogu, infosüsteem	Raamatukogude infosüsteemide kasutamise õpetamine võimaldab integreerida eesti keele tunde arvutiõpetusega.
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane rikastab lugemise kaudu oma sõnavara, kasutab sõnaraamatuid ja leiab sõnaartiklist vajalikku teavet. 	sõnavara, sõnaraamatuvorm, sõnaraamat, tähestikuline järjekord	Seostub oluliselt õpioskuste omandamise ning info otsimisega. On palju võimalusi lõiminguks erinevate ainetega.

II kooliaste

<p>Kooliastme lõpuks taotletavad õpitulemused:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust; 2. mõistab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit; 3. väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult; 4. teeb õpitu piires keeleteadlikke valikuid, kasutab korrektset kirjakeelt ja sobivat sõnavara; 5. loeb tekste lodusalt ja eesmärgistatult eri keskkondades ja allikatest; 6. kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel; 7. analüüsib ja hindab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste; 8. mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära; 9. kujundab lugemise kaudu hoiakuid ja tõekspidamisi; 10. väärtustab lugemist, leiab endale sobivat lugemisvara.
--

4.-6. klass

Õpitulemused	Mõisted, märksõnad
--------------	--------------------

Suuline ja kirjalik suhtlus	
<ul style="list-style-type: none"> • Valib juhendamise abil olukorrale vastava suhtluskanali • esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, avaldab viisakalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust, sõnastab järelduse • lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös • põhjendab oma seisukohta ja aktsepteerib kaaslaste põhjendatud seisukohti; • kasutab suhtluses sobivaid keelevahendeid, sh korrektset kirjakeelt õpitu piires nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses. 	<ul style="list-style-type: none"> • Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslaste ja täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ning kirjalikus tekstis. Keelevariante: kirjakeel, argikeel, murdekeel. • Kaasõpilaste ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldu kohta arvamuse esitamine. Suuline aramusavaldus ja vestlus etteantud teemal, vastulausele reageerimine ning seisukohast loobumine. Küsimustele vastamine, esitlus ja tutvustus. Väite põhjendamine, järelduste sõnastamine. • Seisukoha põhjendamine paaris- või rühmatöö ajal ning kõnejärg. Kaaslase täiendamine ja parandamine. Kaasõpilaste tööle hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine. Klassivestlus, diskussioon. • Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused, ohud, privaatsus ja avalikkus. Meilimine ja veebipostitused. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.
Teksti vastuvõtt	

<ul style="list-style-type: none"> • valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest • iseloomustab õpitud tekstiliike ja nende kasutamise võimalusi • loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste • võrdleb tekste, esitab küsimusi, avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte • kuulab ja jälgib vastuvõetavat teksti, valib lugemise eesmärgile sobiva lugemisviisi • tunneb keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondi, leiab neist vajaliku teabe • võrdleb eri allikatest pärit infot, eristab olulist ebaolulisest, fakti arvamusest 	<ul style="list-style-type: none"> • Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ning vajaliku teabe leidmine. • Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine, kuuldu konspekteerimine. Raadio- ja teleasaadete eripära. Video- ja audiotekstid veebis. • Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam. • Tarbe- ja õppetekstide (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart, saatekava jne) mõtestatud lugemine. Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist ja hinnakirjast andmete kirjapanek ning seoste esiletoomine. • Lugemisevõtted ja -viisid: süvalugemine, pindmine lugemine, valiklugemine, loovlugemine. • Visuaalsed ja verbaalsed infoallikad ning nende usaldusväärsus. Eri allikatest pärit info võrdlemine, olulise teabe eristamine. Teabe talletamine. Fakt ja arvamus. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega. • Autori suhtumine kirjeldatavasse ning selle väljendamine.
Tekstiloomed	

<ul style="list-style-type: none"> • leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet; • tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe • jutustab, kirjeldab, võrdleb ja arutleb suuliselt ja kirjalikult • esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande • kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt eri liiki eakohaseid tekste • vormistab kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui ka arvutis 	<ul style="list-style-type: none"> • Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. • Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine ja avaldamine, tagasiside saamine. • Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine. • Lisateabe otsimine kirjutamise ajal. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamad võtted. • Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. • Lühiettekanne ja esitus veebiallikast või teatmeteosest leitud info põhjal. • Kirja, kaardi, kutse kirjutamine ja vormistamine. • Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi ja inimese kirjeldamine. • Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumistest jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine. • Arutlemine. Põhjuse ja tagajärje väljendamine. • Raamatust kokkuvõtte ning raamatu kohta lugemissoovituse kirjutamine. Luuletuse kirjutamine.
Keeleteadlikkus	

<ul style="list-style-type: none"> • nimetab Eestis kõneldavaid keeli, sugulaskeeli ja rahvaid • eristab keelevariante, sh murdeid, sotsiolekte, toob näiteid nende kasutusest • kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliikide tüüpjuhte ning põhilisi käänd- ja pöördõna vorme • moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sealhulgas koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid • järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid • rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ja -analüüsis • kasutab õigekirja kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks trüki- ja digisõnastikke, leiab sõnaartiklist vajaliku teabe 	<ul style="list-style-type: none"> • Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled, murdekeel. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad. Häälikuõpetus ja õigekiri. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri. Tähted <i>g, b, d s</i>-tähe kõrval. Tähe <i>h</i> õigekiri. Tähtede <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). Liidete -<i>gi</i> ja -<i>ki</i> õigekiri. Sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel. Tähtede <i>f</i> ja <i>š</i> õigekiri. • Sõnavaraõpetus. Kirjakeelne ja argikeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng. Sünonüümid, antonüümid, homonüümid, nende kasutamine. Igapäevaste võõrsõnade asendamine omasõnadega ja vastupidi. • Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa. Liitsõna ja liitega sõna erinevused. • Vormiõpetus ja õigekiri. Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad ja muutumatud sõnad. • Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, liht-, täis- ja enneminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Pöördõna. Tegusõna pööramine ainsuses ning mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis. • Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ning tähendus. Õige käände valik olenevalt lause kontekstist. Ainsus ja mitmus. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga, <i>lik</i>- ja <i>ne</i>-liiteliste omadussõnade käänamine ning õigekiri. Omadussõnade tuletusliited. Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (<i>ne</i>- ja <i>line</i>-liitelised omadussõnad). • Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ning järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ning numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. • Lauseõpetus ja õigekiri. Lause. Alus ja öeldis. Lihtsamad lause laiendamise võimalused. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlause. Koondlause kasutamine tekstis. • Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ning nende kasutamine. • Liitlause. Liitlausete sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine. • Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ning järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid.
--	--

- Muud õigekirjateemad. Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed. Ajaloosündmused. Ametinimetused ja üldnimetused. Perioodikaväljaanded. Teoste pealkirjad.
- Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Lühendite lugemine.
- Eesti Keele Instituudi veebikeskkond. Trüki- ja digisõnastike kasutamine õigekeelsuse kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks.

III kooliaste

Kooliastme lõpuks taotletavad õpitulemused:
<ol style="list-style-type: none"> 1. väärtustab oma rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust; 2. väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit. 3. on keeleteadlik, väljendab end eesmärgipäraselt, selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrektselt suuliselt ning kirjalikult; 4. loeb tekste vilunult, eesmärgistatult ja kriitiliselt eri keskkondades ja allikatest; 5. kirjutab eesmärgistatult ja keeleliselt korrektselt eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel; 6. analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, arvestab intellektuaalomandiga 7. mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära ning funktsiooni; 8. kujundab lugemise kaudu väärtushoiakuid ja tõekspidamisi; 9. väljendab end sobivat ja rikkalikku sõnavara kasutades; 10. omandab lugemisharjumuse ja väärtustab lugemist.

7.-9. klass

Õpitulemused	Mõisted, märksõnad
Suuline ja kirjalik suhtlus	

<ul style="list-style-type: none"> • nimetab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest • esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid • teeb kuuldu ja loetu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte • arutleb eakohastel teemadel, lahendab keelealaseid probleemülesandeid ja osaleb diskussioonides • põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult • märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevelikuid • kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära. Suhtluseesmärkide kaudu sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel. • Suhtlusolukord, selle komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlusolukorra ja -partneri arvestamine. Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, suhtlemise lõpetamine. Telefonivestlus. • Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Arvamuse avaldamine ja põhjendamine. • Diskussioon. Kompromissi leidmine ning kaaslaste täiendamine ja parandamine. Kaaslaste tööle põhjendatud hinnangu andmine. Märkmete tegemine suulise arutelu ajal. • Väitlus, väitluse reeglid. Argumenteerimine, veenmine. • Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebisuhtluskanalid: jututoad, blogid, vlogid. Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -väärikus. Anonüümsuse mõju keelekasutusele. • Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik.
Teksti vastuvõtt	

<ul style="list-style-type: none"> • iseloomustab peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi • loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste • esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid • teeb kuuldu ja loetu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte • arutleb eakohastel teemadel, lahendab keelealaseid probleemülesandeid ja osaleb diskussioonides • põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult • märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevelikuid • kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi 	<ul style="list-style-type: none"> • Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe- ja meediažanrid), nende eesmärgid ning keelekasutus. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine. • Tarbetekstidest olulise info leidmine ning selle põhjal järelduste tegemine. • Teabetekstide (õpikutekst, populaarteaduslik tekst) eesmärk, tunnused ning ülesehitus. • Uurimuse eesmärk ning ülesehitus. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ning tõlgendamine. • Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine ning asjakohaste küsimuste esitamine. Konspekteerimine märksõnade ja fraasidega. • Eri allikatest ja keskkondadest teabe otsimine ning teabeallikate ja info kriitiline hindamine. Liitotsingud. Teabe talletamine ning süstematiseerimine. Intellektuaalomand. Plagiaat. • Meediatekstide põhiliigid ja tunnused: uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus. Uudise ülesehitus ja pealkiri. Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri. • Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Põhilised meediakanalid. Meediaetika kesksed põhimõtted. • Sõnavabaduse põhimõtte ning selle piirangud. Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. • Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused. Avalik ja varjatud mõjutamine. • Peamised keelelised mõjutamisvõtted. Kriitiline lugemine. • Peamised keelelised mõjutamisvõtted. Kriitiline lugemine. Fakti ja arvamuse esitamise keelelised vahendid, faktiloome.
Tekstiloomed	

<ul style="list-style-type: none"> • leiab tekstiloomeks vajalikku teavet eri allikatest ja keskkondadest, valib kriitiliselt teabeallikaid ning osundab neid sobivas vormis • kirjutab ja valmistub esinemiseks etappide kaupa • ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisisidusvõtteid • esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne) • kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt, vormistab korrektselt eri liike tekste (teabetekstid, sh kindla eesmärgiga ülevaated, kokkuvõtted ja lühiuurimused; meediatekstid, sh uudis, intervjuu; arvamustekstid, sh kirjand, kommentaar, aramuslugu; avaliku suhtluse tekstid, sh avaldus, seletuskiri) • seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga, vahendab kuulnud ja loetud tekste sobiva pikkuse ja täpsusega, viidates allikale • kirjutab suhtlussituatsiooni sobivaid tekste, arvestab teksti vastuvõtjat, järgib õigekirjanorme, kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid ja sõnavara; • kasutab kirjutamisel mitmeid keeleallikaid ja teeb saadud teabe põhjal teadlikke keevealikuid 	<ul style="list-style-type: none"> • Tekstiloomeks vajaliku teabe leidmine eri allikatest ja keskkondadest. • Alustekstide (meedia- ja teabetekstid) põhjal kirjutamine: refereerimine, arutlemine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused. • Ettekande ja kõne koostamine, näitlikustamine ja esitamine. • Uudise kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatud ees. Uudise pealkirjastamine. • Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine. • Kirjandi kirjutamine protsesskirjutamisena: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõtte. Kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamise. • Jutustava, kirjeldava ja arutleva kirjandi kirjutamine. Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Teksti pealkirjastamine. • Tekstilõik ja selle ülesehitus: väide, põhjendus, järeldus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa tervikuks sidumine. • Arvamuse kirjutamine: seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine. • Teabetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus. • Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomes: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid. Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. • Kirjalike tööde vormistamise ja teksti arvutitötluse põhimõtted.
--	---

Keeleteadlikkus

<ul style="list-style-type: none"> • väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest, kirjeldab ja mõistab eesti keele eripära, kujunemist ja rolli teiste keelte taustal, suhestab keeli teadlikult • suhtub mõistvalt eesti keelt teise keelena kõnelejatesse, on toetav vestluspartner • järgib eesti õigekirja aluseid ja põhimõtteid, kasutab õigekirjakorrektorit • kasutab eesti kirjakeelt avalikult esinedes ning õppides • kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliike ja -vorme, lauseehituse peajooni • tunneb peamisi lausetarindeid ja varieerib neid kirjutades korrektsel ja sobival viisil, sh kasutab liit- ja lihtlauseid, lauselühendiga lauseid, otsekõnet • kasutab ja mõistab tekstis erineva stiiliväärtusega sõnu ja väljendeid, tunneb eesti keele sõnamoodustuse põhimõtteid • kirjeldab õpitud metakeele piires tekstide ülesehituslikku ja grammatilist ning sõnavaralist eripära • kasutab teadlikult mitmesuguseid keeleallikaid, tunneb sõnaartikli ülesehitust, märke ja märgendeid, leiab teavet õigekirja, vormimoodustuse ja tähenduse kohta 	<ul style="list-style-type: none"> • Keelesugulus, soome-ugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keele eripära ning võrdlus teiste keeltega. • Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad, sh digisõnastikud. Eesti Keele Instituudi veebikeskkond. • Häälikuõpetus ja õigekiri. Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad. Silbitamine, pikk ja lühike silp. Poolitamine, sealhulgas võõrsõnad ja nimed. • Õigehääldus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed. Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri. • Sõnavaraõpetus. Sõna ja tähendus. Sõnastuse rikastamine: sünonüümide tähendusvarjundid, homonüümid ja veaohtlikud paronüümid. Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving. Oskussõnavara. Eesti kirjakeele kujunemine. Keeleuuendus ja keele areng: võimalused ja ohud. • Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine ja liitmine ning tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited. • Vormiõpetus ja õigekiri. Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus-, arv- ja asesõnad) ning muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses. • Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veaohtlikud tegusõnad ja sõnavormid. Vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendtegeusõna. Tegusõnade kokku- ja lahkukirjutamine. • Käändsõnad. Käänetevahelised seosed. Veaohtlikud käändevormid. Käändsõna astmevaheldus: veaohtlikud käändsõnad ja sõnavormid. Vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Omadussõna võrdlusastmed: veaohtlikud sõnad. Käändsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. • Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad. • Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine. Muutumatud sõnade kokku- ja lahkukirjutamise reeglid. • Lauseõpetus ja õigekiri. Lause. Lause suhtluseesmärgid.
---	--

- Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus, öeldistäide. Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ning täiendite kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ning kasutamine lauses.
- Liht- ja liitlause. Lihtlause õigekiri. Rindlause. Rindaluse osalause ühendamise võimalused, rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri. Segaliitlause. Lauselühend. Lauselühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg. Otsekõne, kaudkõne ning tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks.
- Muud õigekirjateemad. Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid, Kohad ja ehitised. Asutused, ettevõtted ja organisatsioonid, riigid. Perioodikaväljaanded. Teosed, dokumendid ja sarjad. Ajaloosündmused. Üritused. Kaubad.
- Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine.
- Trüki- ja digisõnastike kasutamine õigekeelsuse kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks. Arvuti keelekorrektori kasutamine.

Õppeaine „Kirjandus“

Põhikooli kirjandusõpetuses arendatakse õpilaste lugemis- ja tekstitoiminguid, pakkudes neile erinevaid lugemisviise ja -mudeleid ning ilukirjandusteoseid, mis toetavad inimsuhete mõistmist, empaatiavõimet ja lugemisharjumuste kujunemist, võimaldades samas kaasaegseid lugemisvõimalusi nagu audio- ja e-raamatute kasutamine.

Põhikooli kirjandusõpetuse eesmärk on arendada õpilaste tekstianalüüsi ja -tõlgendamise oskusi, võimaldades neil mõista ilukirjandust tervikuna, arendada keelepädevust ning suhestada ennast aktuaalsete teemade ja probleemidega, kujundades seeläbi mina- ja maailmapilti, mis eeldab metakeele valdamist ja poeetiliste tekstide mitmetähenduslikkuse mõistmist.

Põhikooli kirjandusteoste valikul lähtutakse kunstiväärtusest, humanistlikust suunilusest, teose aktuaalsusest kõlbelisel ja sallivusel põhinevas kasvatuses, õpilaste eakohastest võimetest ning huvidest, eelistades mitmekesisust nii žanrite, autorite kui ka temaatika osas ning soodustades õpilaste kaasatust valikuprotsessi ja soovides suurendada tervikteoste arvu.

Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust (sh tüvitekste, klassikateoseid), mida käsitletakse ühiselt.

II kooliastmes kuuluvad olulise lugemisvara hulka E. Raua „Kalevipoja“ adaptatsioon, E. Bornhöhe „Tasuja“, J. Krossi „Mardileib“, F. R. Kreutzwaldi „Eesti rahva ennemuistsed jutud“ või muud eesti muinasjutu- või muistendikogumikud.

III kooliastmes kuuluvad olulise lugemisvara hulka A. Kitzbergi „Libahunt“, E. Vilde „Pisuhänd“, O. Lutsu „Kevade“, A. H. Tammsaare „Kõrboja peremees“ ja A. Kiviräha „Rehepapp“.

Eesti luule esindusautorid põhikoolis on L. Koidula, Juhan Liiv, M. Under, H. Runnel ja L. Tungal.

Et toetada paikkondlikku identiteeti ja teadvustada rahvapärimuse rolli kultuuris, pööratakse kirjandusõpetuses tähelepanu regionaalsele kirjandusele ja folklooripärandile. Traditsioonilist folkloorikäsitlust tuleb tänapäevastada, et õpilane mõistaks paremini pärimuskultuuri olemust ja funktsioone, suudaks õpituga paremini suhestuda ning tajuks, et folkloor on elav ja ajas muutuv nähtus. Pärimuskultuuri tundmine õpetab õpilast väärtustama ja hoidma rahvus- ja omakultuuri.

SAARLUS SIIA? Saarte murre. Saaremaised regilaulud. Kaali meteoriit ja sellega seotud pärimused. Lennart Meri “Hõbevalge”. Suur Tõll. Saaremaaga seotud muistendid, legendid... Aavikute maja. Saaremaise päritoluga kirjanikud. Kuhu lähevad keelealased saarluse teemad? (murre, Aavik). Vabariigi väljakuulutamise Saaremaal.

Kirjandustunnid hõlmavad mitmekesisest tekstikäsitlust, kus õpilane tutvub aimetekstidega, mis avavad kultuurilooliselt olulisi isikuid ja meediatekstidega, mis vahendavad kirjandusteoste arvustusi, aidates mõista minevikku ja olevikku ning süveneda teose kirjanduslikku ja ajaloolist konteksti. Õpilane arendab loomingulist eneseväljendust, analüüsides tekste ja katsetades omaloomingut nii kirjalikult kui suuliselt, ning integreerib digitaalse eneseväljenduse kirjandusõppe protsessi. Kirjandusõpetus toetab üldpädevuste kujundamist ja läbivate teemade käsitlemist, lõimudes keeõppega ning teiste õppeainetega, kus läbivate teemade raskuspunkt ja sügavus sõltuvad klassitasemest ja kirjandustekstide valikust.

II kooliaste

Kooliastme lõpuks taotletavad õpitulemused:
<ol style="list-style-type: none"> 1. õpib tundma kirjandust ja pärimust rahvuskultuuri osana, tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga; 2. arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult; 3. leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet; 4. õpib tundma ilukirjandusteose poeetikat, iseloomustab ja võrdleb teose tegelasi, kirjeldab süžeed ja olustikku ning sõnastab peamõtte, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara; 5. loeb, analüüsib ja mõistab jõukohase keerukusega eri žanris laste- ja noortekirjandust nii eesti kui ka maailmakirjandusest, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi; 6. rikastab lugedes oma mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

Õpitulemused	Mõisted, märksõnad	Teosed
Kirjandustekstide valik ja lugemine		
<ul style="list-style-type: none"> • loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt kaheksa tervikteost 	<ul style="list-style-type: none"> • Loeb vähemalt kaheksa laste- ja noortekirjanduse tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Lugemine toetab õppekava läbivate teemade käsitlemist ning üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist. • Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine ning lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt. • Lugemise mõistmine. Aktiivne ja tõhus (üle)lugemine. Lugemise eesmärgistamine. Süvenenud ja ülelibisev lugemine. Lugemistehnika arendamine: häälega ja hääleta lugemine, pauside ja intonatsiooni jälgimine. Lugemiskiiruse valimine vastavalt võimetele ja tekstile. Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine. • Raamatukogu külastamine ja selle võimalustega tutvumine. Raamatukogude infosüsteemide e-raamatukogu kasutamine. Autoriõiguse mõistmine. 	
<ul style="list-style-type: none"> • loeb latusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist 		
<ul style="list-style-type: none"> • tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust 		
<ul style="list-style-type: none"> • loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi 		

Kultuuri- ja kirjandusteadmised		
<ul style="list-style-type: none"> • kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad 	<ul style="list-style-type: none"> • Eesti kirjanike muuseumidega tutvumine ja külastamine. Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevustega tutvumine. • Pärimuskultuur. Kooli- ja kodukandipärimus. Rahvaluule ja selle lühivormid. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine. Mõistatuste lahendamine ja loomine. Muinasjutu tunnused ja tüüptegelased. Eri liiki muistendid. • Kirjandusteose dramatiseering. Lühilavastuse loomine. Dialoogi ja tegelaskuju loomine. Eesti teatritega tutvumine. • Kirjandusteose ekraniseering. Kirjandusteose põhjal valminud filmi vaatamine ja nende võrdlemine. Tutvumine filmi loomise protsessiga. Tutvumine eakohaste filmižanritega. • Mõisted: ajalooline jutustus, epiteet, ilukirjandus, kõnekäänd, luule, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, näidend, proosa, pärimus, seiklusjutt, valm, vanasõna, võrdlus. 	
<ul style="list-style-type: none"> • väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri 		
<ul style="list-style-type: none"> • õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri 		
<ul style="list-style-type: none"> • eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid 		
Teksti analüüs ja tõlgendamine		

<ul style="list-style-type: none"> • nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust • koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte • nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte • iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist • järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut • rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta 	<ul style="list-style-type: none"> • Teksti kui terviku mõistmine. Teksti põhjal eri liiki küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine oma sõnadega või näidetega tekstist. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausete ning märksõnadena. • Teose teema ja kesksete mõtete leidmine ning sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema või probleemi üle, järelduste tegemine. Näidete (nt tsitaadid, detailid) leidmine teosest. Koomika leidmine teosest. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga. • Tegelaste iseloomustamine ja nende käitumise põhjendamine. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise ja tegelastevaheliste suhete jälgimine. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendused. Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Sündmuste järjekord, põhjuse ja tagajärje seosed. Jutustaja kui loo edastaja. • Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika tundmaõppimine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Epiteedi, metafoori ja võrdluse tundmine ning kasutamine. Luuletuse teema määramine, aja ja koha kirjeldamine, meeleolu sõnastamine. Luuletuse vorm, rütm, rütm ja kõla. • Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused. Päevikuvormis ilukirjandus. Valmi tunnused. 	
Tekstiloomed		

<ul style="list-style-type: none"> • kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste • osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd 	<ul style="list-style-type: none"> • Oma kogemuste ja mõtete väljendamine. Kirjeldavad ja jutustavad omaloomingulised tööd eri žanrites (muistend, muinasjutt, seiklusjutt, päevik vm). Tegelase ja olustiku kirjeldamine. Luuleteksti loomine. Loovkirjutamine loetu põhjal. Tekstiloomu paaris- ja rühmatööna. Loetu põhjal oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. 	
Teksti esitamine ja kuulamine		
<ul style="list-style-type: none"> • esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust • mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele • jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale • jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal • kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid 	<ul style="list-style-type: none"> • Luuletuse ja lühikese proosateksti esitamine. Rolliteksti esitamine. Esituse eesmärgistamine. Esitamiseks kohase tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Tekstilähedane sündmustest jutustamine. Iseenda või kellegi teiega toimunud sündmusest jutustamine. Aktiivne ja tõhus kuulamine. 	

III kooliaste

Kooliastme lõpuks taotletavad õpitulemused
III kooliaste

Õpilane:

1. süvendab oma arusaama kirjandusest kui kultuuri- ja kunstinähtusest, selle rollist identiteedi kujundamisel ja ühiskonna mõtestamisel, tunneb ning väärtustab rahvuskultuuri traditsioone ja pärimust;
2. arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab ja põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
3. leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
4. õpib mitmekülgsemalt ja sügavamalt tundma ilukirjandusteose poeetikat, analüüsib teose süžeed, tegelasi ja olustikku, märkab kompositsiooni erijooni ning arutleb käsitletud probleemide ja väärtuste üle, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;
5. loeb, analüüsib, tõlgendab ja mõistab nii eakohast noortekirjandust kui ka eri žanrites eesti ja maailmakirjanduse klassikat, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi;
6. rikastab lugedes oma mõtlemis- ja väljendusoskust, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

Õpitulemused	Mõisted, märksõnad	Teosed
Kirjandustekstide valik ja lugemine		

<ul style="list-style-type: none"> • loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt kahteteist loetud tervikteost • loeb latusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisostkust ning juhib oma lugemisprotsessi 	<ul style="list-style-type: none"> • Loeb vähemalt kaksteist tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Lugemine toetab õppekava läbivate teemade käsitlemist ning üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist. • Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu (proosa-, luule- või draamateose) autori, temaatika, narratiivi, probleemistiku ja poeetika tutvustamine ning võrdlemine teiste teostega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt. • Lugemisstrateegiad ja lugemisprotsess. Ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud (üle)lugemine. Eri lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisostkuse hindamine. Teksti eesmärgistatud jälgimine ja eri tüüpi lugemisülesannete täitmine. Kriitiline lugemine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine. • Raamatukogu. Eesti Rahvusraamatukogu. E-teavikute ja e-teenuste kasutamine (nt ESTER, MIRKO, DIGAR). Digiraamatud. Autoriõigused. Plagiaat. Kirjandusteadmiste täiendamine eri allikaid ja keskkondi kasutades. Eesti Kirjandusmuuseumi digikeskkonnad. 	
Kultuuri- ja kirjandusteadmised		

<ul style="list-style-type: none"> • loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid • tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust • selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast • kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes • eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid • leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi 	<ul style="list-style-type: none"> • Pärimuskultuur. Tavad ja kombed pärimuskultuuris, muutuv pärimus. Looduspärimus ja linnalegendid. Kohanimed folklooris. Eesti kirjanike muuseumid. • Rahvaluule tunnusjooni. Rahvaluule põhiliigid ja žanrid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu liigid ja tunnused. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Tänapäeva folkloor, selle kogumine ja kogemine. Rahvaluule veebilehed. • Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine. Näitleja ja tema roll. Monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Draamateksti temaatika, narratiivi ja poetika eritlemine. Eesti teatri sünnilugu ja nüüdisteater. Eesti teatritega tutvumine. • Kirjandusteose ekraniseering. Mängu- ja dokumentaalfilmid. Filmikunsti väljendusvahendid: kaader ja plaan, valgus, värv ja heli. Stsenarium. Montaaž. Loo, tegelaste ja miljöö kujutamise võrdlus kirjandusteoses ja filmis. Kirjandusteose ja filmi kompositsioon. Kirjandusteosest filmilike episoodide leidmine. Kirjandus ja visuaalsed kunstid, nt koomiks, graafiline romaan, ühismeediale. Kirjandus ja fotograafia. • Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid. Eepika, lüürika ja draamatika tunnused. Lüroepika. Eepose, romaani, jutustuse ja novelli tunnused. Ulme- ja krimiromaani tunnused. Reisikiri ja elulooraamat. Lüüriku luule põhitunnused. Ballaad, sonett, haiku ja ood luules. Vabavärsiline luule. Piltluule. Ühismeedia- ja räpluule. Nüüdisluule vormid ja žanrid. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused. • Mõisted: algriim, arvustus, ballaad, biograafia, draama, draamatika, eepika, eepos, haiku, isikustamine, jutustus, komöödia, kordus, kõnekäänd, lõppriim, lüürika, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, müüt, novell, ood, parallelism, regivärss, reisikiri, romaan, siire, sonett, žanr, tragöödia, vabavärss, vanasõna. 	
--	---	--

Teksti analüüs ja tõlgendamine

<ul style="list-style-type: none"> • toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi • nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte • teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid • analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga • rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta • kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes • võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi 	<ul style="list-style-type: none"> • Teksti mitmetähenduslikkuse mõistmine. Teksti põhjal eri tüüpi küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlauset ja märksõnadena. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine. • Teose teemade ja probleemide sõnastamine, nende üle arutlemine. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse ja tagajärje seoste leidmine. Näidete ja tsitaatide leidmine teosest, valiku põhjendamine. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga. • Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduslikud tüüptegelased. Tegelase analüüs: välimus, iseloom, hoiakud ja käitumine, suhted teiste tegelastega. Tegelase sisekonflikti ja tegelastevahelise põhikonflikti määratlemine ja analüüsimine (põhjus, tagajärg, lahendus). Eri teoste peategelaste võrdlemine. • Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Miljöo kirjeldamine. Teose loomise kontekst. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tegelikuse ja väljamõeldise suhted kirjandusteoses. Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Kirjelduse eesmärk teoses. • Ilukirjandusteksti väljendusvahendite tundmaõppimine. Kujundliku keelekasutuse mõistmine. Iseenda kujundliku väljendusoskuse ja sõnavara hindamine ning arendamine. Olulisemate kõla-, kõne- ja lausekujudite määratlemine ja seostamine teksti kui tervikuga. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine teosest. Teksti allegooria ja allteksti mõistmine. • Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika eritlemine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Luuletuse temaatika, aegruum, kompositsioon, riim, rütm ja kõla. Luule eri kogemisviisid. Luuletuse seostamine isikliku kogemusega. 	
--	--	--

Tekstiloome		
<ul style="list-style-type: none"> kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste 	<p>Omaloomingulised tööd kirjeldavas ja jutustavas laadis ning eri žanrites. Tekstiloome paaris- ja rühmatööna. Alustekstile tuginev kirjutamine. Arutleva teksti loome. Kirjandusteose, filmi või lavastuse arvustuse kirjutamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma kogemuse ja tekstinäidete varal.</p>	
Suuline väljendusoskus		
<ul style="list-style-type: none"> hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistuse nõudeid osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid 	<p>Luule-, proosa- või draamateksti esitamine. Esituse eesmärgistamine ja ettevalmistamine. Esitamiseks sobiva tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.</p>	